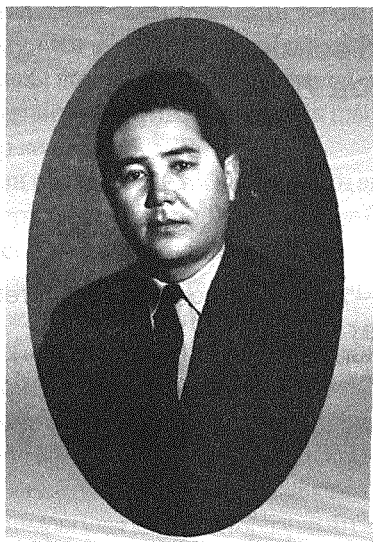

**Жүреkte
мәңгі есімің...**

Манан Ғалимұры
70 жаста

2008 жыл

Жүректе мәңгі есімің... Манап Ғалимов 70 жаста

Құрастырғандар – Лұқпан Сисекенов Бегәлітегі,
Ғалимов Нұрсипат Манапұлы.

Азамат, ұстаз, сазгер, халық әндері мен термелерін орындаудың шебері, майталман әнші, өзіндік мәнері бар сазгер Манап Ғалимовтың аты бұл күнде аңызға айналып барады.

Оған деген халқының сүйіспеншілігі шексіз. Асыл азаматтың игі қасиеттері мен кісілік сипаттарын елге таныта түсу мақсатында осы естеліктер жинағын қалың оқырман назарына ұсынып отырмыз.

БАБАЛАРДЫҢ АЛТЫН СЫНЫҒЫ

Киелі Пір Бекет ағамыздың нұрына малынған Кең Жылой – әсем ән мен шалқыған күйдің мекені.

Мұнда өнер шыңына талпынған, үндері құлақтан кетпес, туған жерімізді әнмен тербеген сынғырлаған әсем әуездерін көкте ұшқан аққулардың қанатына іліп Атырау мен Кең Жылойды жалғаған, ел-жұртына тек жақсылық арнаған, жаны нәзік, жыры азық есімдері жүректерде жазылып қалған небір дүлдүлдер мен бұлбұлдар, қалықтап шыққан тума хас талант өнер тарландары өмір кешкен.

Олар халқымыздың рухани-мәдени мұрасының айырықша бір саласы – ән-күйлерін, термелерін бізге аманат қылып жеткізе білді. Олардың өлмес рухына ішіңнен сүйсініп, еріксіз тебіренесің. Келер ұрпақ асылдарын ұмытпай, олардың қызғылықты да иірімі мол тағдырына тереңірек үңіліп жан дүние байлығын жинаса екен деп тілейсің.

Туған жерімізге жоғарыда айтқан өнердің өз өкілінің бірі бүгінде біздер 70-жылдық мерей тойын өткізбекші болып отырған Кең Жылойдың мақтаньшы, қалың жұртқа танымал Адайдың дүлдүл ақыны Сүгірұлы Насихаттың туған жиені Манап Ғалимов тумысы бөлек жан. Оның өнердегі тынымсыз ізденісіне қазақтың бір туар ұлы, асқан талант иесі, қазақ ән мен күй өнерінің жанашыры ұлы композиторлардың бірегейі Илья Жақанов кезінде жылы лебізін білдірген.

Ол Атырау облысы, Исатай ауданы, Орпа ауыл советінде 24.03.1938 жылы дүниеге келген. 1954 жылы Чкалов атындағы орта мектепте аға пионер жетекшісі болды. Орал қаласындағы А.С. Пушкин атындағы мемлекеттік педагогикалық институттың (1956-1961) қазақ тілі, әдебиет және тарих мамандығы бойынша бітірген. Мақат ауданының Белинский атындағы мектепте, Доссор мектеп-интернатында (1961-1971) мұғалім болды. Сарықамыс орта мектебінде оқу ісінің меңгерушісі (1965-1971), Н.Крупская (Каратон поселкесі) орта мектебінде (1971-1977), Қамыскөл мектеп-интернатында (1977-1982) директор болды. 1982-1987 жылдары Ембі аудандық мәдениет бөлімін басқарды. 1987 жылы аудандық методикалық кабинетте - методист, 1988 жылы Ембі аудандық атқару комитетінде, 1990 жылдан өмірінің соңына дейін (1993 ж.) - аудандық кеңестің іс басқарушысы болды. Орал қаласында (1958-1960) Марксизм-Ленинизм кешкі университетін бітірді. «Октябрь туы» газетінің штаттан

тыс тілшісі болды. Каратон поселкесінің мектебінде домбыра оркестрін құрды. Алматы қаласында өткен облыс аралық айтыс, термеге қатысып, теледидарға түсіп, жүлделі орынға ие болды (1985ж). Ембі ауданының оркестрін басқарып, Алматы қаласында өнерін көрсетті (1986ж., шілде). Ембі аудандық мәдениет бөлімінің (1978 ж.), облыстық (1985 ж.), Халық депутаттарының облыстық советінің (1988 ж.) грамоталарымен марапатталды. «Еңбек ардагері» (1988ж.), «Ерлік еңбегі үшін В.И.Лениннің туғанына 100 жыл толуы құрметіне» (1970 ж.), «Ұлы Отан соғысына 40 жыл» медальдарымен, «Социалистік жарыстың жеңімпазы (1975 ж.) белгісімен, «Бүкіл Одақтық фестивальдың лауреаты» дипломымен марапатталды. Қазақ ССР халық ағарту ісінің озық қызметкері.

Ұстаз, тәлімгер, сазгер әнші, термеші Манап ағаның есімін, оның қоңыраулата салған қоңыр әуенін, сыбызғы үнін білмейтіндер кемде-кем.

Оның мол мұрасы – бүгінгі және ертеңгі ұрпақтың еншісінде.

Талантқа тағзым етіп, оның рухымен жігерлену – өнерді сүйген халықтың абыройлы борышы да.

Манап ағамыздың есімін мәңгілікке ұлықтауда жерлестері және ұлы Нұрсипат біраз игілікті істің басын қайырып отыр.

Сол дүниенің бірі де бірегейі – мына қолдарыңыздағы жинақ. Түсінген ойлы адамға Манап аға туралы, оның өмірдегі, өнердегі келбетін әр қырынан сыр етіп шертетін бұл кітап көпшіліктің рухани қазынасына айналмақ. «Жазылар естеліктер мен туралы» – деп, ұлы ақын Мұқағали айтпақшы Манап туралы жазылар, айтылар естеліктердің сыбағасы алда.

Ал мына кітапта еске алғандардың барлығы да Манап ағаның жастарды баулудағы өнегелі істерін, ана тілін, дінін, ата жолын қастерлеудегі қайсарлығын, кісілік, кішілік қарапайымдылығын, өнерсүйгіштігін тебірене еске алады.

Мұның бәрі оқырманға терең ой салары сөзсіз.

Енді бір айтпасқа болмайтын сыр, бұл кітаптың жарық көруі. Қазіргі нарықтық заманда қолдаушысыз кітап жазып шығару қиынның қиыны. Түсінгенге тірілей тозақ кешкенмен бірдей. Осыны жақсы түсініп, көмек берген «KOSSC», «НСС», «Бақай», «ТРАНС» «ЖНГС» – басшыларына шексіз алғысымды білдіремін. Мұның өзі келер ұрпақтың имандылығын арттыруға зор үлес қосқандық. Елдік, ерлік.

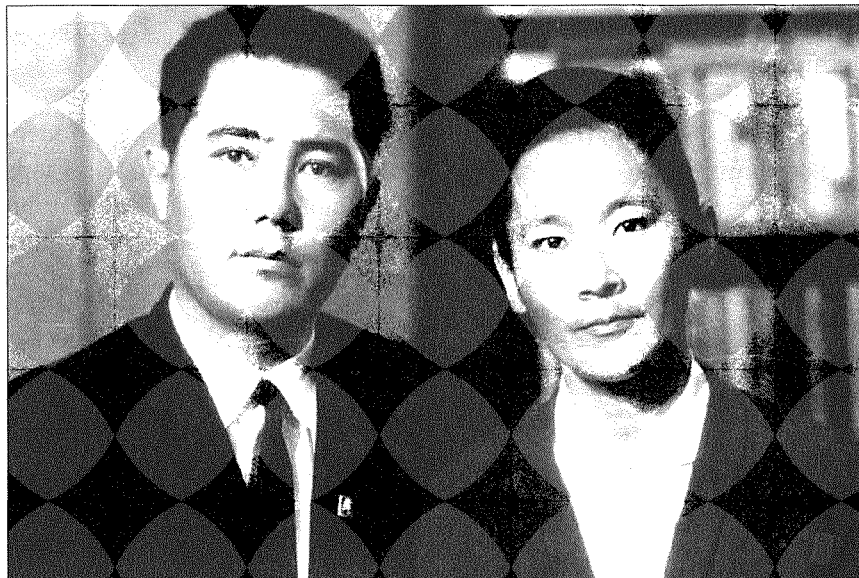
Лұқпан Сисекенұлы Бегәлітегі.

Ақын, Қазақстан жазушылар Одағының мүшесі.

ҚАЙТАЛАНБАС КҮНДЕР...

«Қымбатты менің Манабым!

Сенің атың мен үшін алтын әріппен жазылған, әдемі де ерекше. Сол алтын әріпті қара топыраққа қалай шашып алғанымды білмеймін. Әр жұма сайын, рухыңа арнап дұға оқып, басыңа барып жоқтаумен міне 15-жылда өтті, 70-жасқа да толдың. Сен жан-жақты, өнегелі де өнерлі адам едің. Қай салада еңбек етсеңде, бойыңдағы жақсы қасиеттерді көрсете білдің. Жүрген ортаның сәні болдың. Ашық мінез, жүйрік ой, сөз тапқыштық, турашылдық, ұйымдастырушылық қабілетін, өнерін, адал еңбегің арқылы халықтың қалаулысы болдың. Жарық жұлдыздай жарқырап, өмір кештің. Сол қысқа ғұмырда артыңа өшпес із қалдырдың. Сенің салған әнің мен

күмбірлеген күйлерің, әлі күнге құлағыма дыбысы келіп тұрғандай сезінемін».

Қысқаша өткен күндер туралы еске алайын.

Біздер институтты бітірген соң, алғаш еңбек жолын Доссор мектеп-интернатынан бастағамбыз. Сол кезеңде, аудан басшылары жастарды жинап алып, біз «Қозы Көрпеш, Баян сұлу» спектакілін қоюмыз керек, деді. Сол күні-ақ Қозы ролін – Манап, Баян ролін – Зеріп ойнайды, деген ұсыныстар жасалды. Мен, өнер адамы емеспін, бірақ жастықтың жалыны болар, келістім. Сол уақыттан бастап танысып, кездесіп жүрдік.

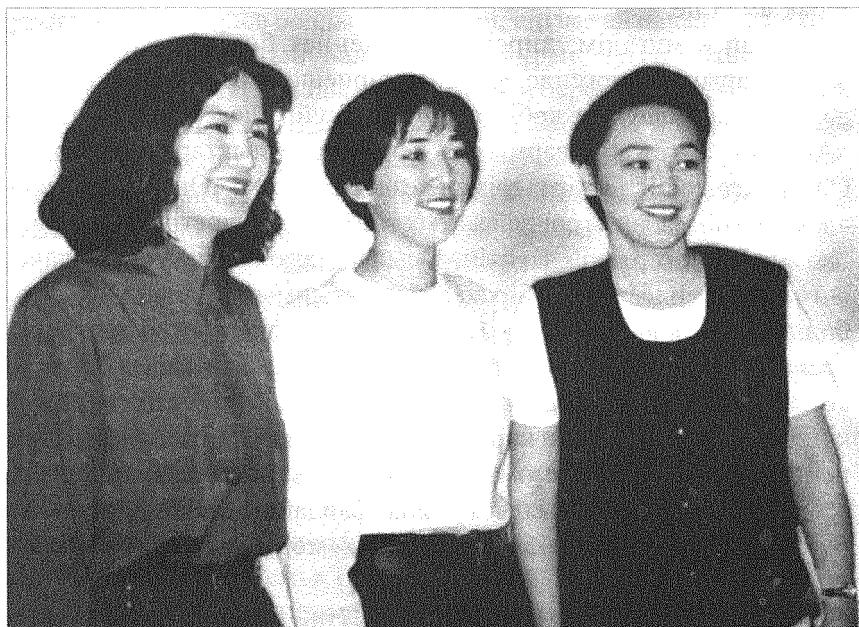
Менің әкем соғыстан кеткеннен оралмады, анам өмірден ерте өтті. Кездесіп жүргенде, ата-анамды аңсап, жоқтап жылап еске алсам, Манап маған былай дейтін: - «Сен жылама, менің әкем саған әке, анам саған ана болады, мен саған өмір бойы қамқор болып өтемін». Сол сөзіне тұрып, мені қамқорлап, қолпаштаумен өмірі өтті. Атақты ақын болмасада:

Дүниедегі жерігім,
Өмірдегі серігім,
Сен боласын Зерібім.
Екі жүрек табысып,
Семья құрсақ тілегім.

- деп, өз ойын өлең шумақтарымен де білдіретін қасиеті бар еді.

Ақыры, спектакілде ойнаймыз деп жүргенде, ойынымыз махаббатқа ұласып, семья құрдық.

Ата-енемде, көргені көп жақсы адамдар болды. Енем марқұм айтатын: «Осы Манапқа аяғым ауыр болып жүргенде, түс көрдім. Түсімде, аспандағы жарық жұлдызды уыстап ұстап алыппын. Оянған соң, мен ұл балалы болам екен, ол жұлдыздай жарқыраған адам болады-ау, деп жорығанмын. Ойлағандай, Манабым жарқыраған адам болды», деп, риза болып отыратын. Манаптың ағайындары да мені «Зерко» - деп еркелететін. Семьяда бес бала өсірдік, бәрі де жоғарғы білім алып, еңбек етуде. Манап балдарымен

бос уақытында әңгімелесіп, ойларын бөлісіп отыратын. Өзі домбырасын тартып, балдарына ән салғыздыратын. Осылайша, өнерге баулудың нәтижесі болар, мектеп қабырғасында жүргенде – Нұрсипат, Ляззат күй тартып, Айсұлу мен Шарбат ән айтып, Зұльфат би билеп, сахнада көрініп жүрді. «Көп оқып, көп ізденіндер. Білімді болындар, «білімді мыңды, білімсіз бірді жығады» - дегендей, жалпақтамай, жағымпазданбай адал еңбек етіндер», - дейтін.

Баланың кенжесі дүниеге келгенде: «Осы баламнан өмір бойы Ляззат алып жүрейінші», - деп, атын «Ляззат» деп, өзі қойған. Ляззат әкесін өте жақсы көргені сол фотосын үнемі кеудесіне басып, жол жүрсе бірге алып жүретін. «Менің әкемдей әке жоқ», - деп, бойлай есіне алып тұрады.

Зұльфат, Шарбат деген балдарым, семьясымен америкада тұрып, еңбек етуде. Олардың демеуімен, Америкаға барып дәмін татып жүрмін. Елден қашықтығы болмаса, өмірлері мәнді, сәнді. «Шіркін! Манап тірі болып, екеуміз қол ұстасып, бұлардың өмірін бірге көріп жүрсек, бір жасап қайтар еді-ау!», деген ойға да келемін. Бірақ амал не...

Манап – мұғалім, директор, мәдениет бөлімін басқару, т.б. жұмыстарында жүргенде, алдынан бірнеше мыңдаған шәкірттер дәріс алды. Олардың көбі хабарласып, үйге де келіп дәм татып: «Ағай, біз сізге қарыздармыз», - деп, ризашылықтарын білдіретін. Осы күнге дейін, шәкірттерімен кездесе қалсам: «Ой, Ағай ерекше адам еді ғой, сабақты сондай жатық тілмен түсіндіретін, домбыраны дас олай меңгертеді», дейтін. Осылайша, ол кісі туралы жақсы әңгіме естігенде, мен де бір жасап қалатынымын. Манап үйге келсе болды, әңгіме айтылып, ән салынып, күмбірлеген күй тартылып, ерекше бір сезімге бөленетінбіз. Ол, жұмыс бабымен жол жүріп кетсе, үйдің іші тып-тыныш, құлазып тұрғандый сезінеміз. Үйге кіріп келе жатқанда, мен көрінбесем: «Біздің кемпір қайда?», - десе, немерелері: «біздің үйде «кемпір» жоқ деп, жауап береді, олай дейтін себебі, «кемпірлер орамалды жағынан байлайды», деп түсінеді екен. Бұл кісі сендерге «әже» болғанмен, менің «кемпірім» - деп түсіндіретін.

Манап сөзді қадірлеп, мән беретін. Біреу, әңгімені жете

тындамаса: «Ой! Ол сөздің иесі емес, ондай адамға сөз айтып керегі жоқ», - деп, отыратын.

Жұмыс бабымен, Доссор, Қаратон, Сарықамыс, Құлсары деген мекендерде еңбек етті. Бірнеше семьялармен араласты. Көптеген жолдас, дос тапты. Өкінішке орай, жақсы жолдастарының көбі өмірден өтті.

Өмірден өткенше, үлкен адамдарға дейін, Манапты жассынбай, ақылын тындап, төрден орын беретін. Ешкім оны басына алмайтын, себебі: ол өзінің орынын, сөйлейтін сөзін білетін. Балдардың туған кундерін, дайындықпен, ән мен күймен өткізетін. Ұнататын тамағы «бесбармақ» еді.

Жұмыстан келе, қазанның қақпағын (оттағы) ашып қарайды да, ет екенін сезсе: «О! Кемпір, молодец!», - дейтін. «Ертең, үйге келін келген соң, бұлай қазанның қақпағын ашып қарай алмаймын ғой», - деп, сөзінің соңын әзілге ұластыратын.

Манап үйге қонақтың келгенін, кісі шақырғанды, әңгіме айтылғанды ұнататын. Кейіде, жұмыстан шаршап, ауырып келіп жатып қалатын кездері болады. Сондайда, көңіл сұрап, жігіттері, жұмыастары келсе болды, ас желініп, өңгіме айтылып, ауруынан жеңілдегендей болатын. Балары семья құрып, немере, жиен сүйді. Немере деген, тәтті болады екен, деп айта беретін. Жанболат деген немеренің өмірі қысқа болды. Кейін, Гүльфат деген немере, дүниеге келді. Оны өзімдікі, деп меншіктенді. Оны үнемі қойнына алып, ертек айтып, ұйықтататын. Гүльфатын бірінші классқа апарам, деп отырғанда, айықпас ауыр дертке тап болды. Гүльфаты да биыл институтын бітірді. Соны ауыр дертке шыдап, уайым айтпай, ұстамдылық, қайраттылық көрсетті. Мүмкін, бізді уайымдамасын деген ойы да болар. Өзінің өмірден өткеннен кейінгі кездерге де көз жүгіртіп, ойларын айтып жатты. Тындаймын, көздің жасын бұлаймын. Бір күні, «Сен, осы өміріңе ризамысың?», - деген сұрақ қойды да, не айтар екен дегендей жауап күтуде. «Мен, сендей сөзге шешен емеспін, бірақ мүмкіндігімше қысқа өз ойымды айтайын», - дедім.

«Мен жалғыз жүргенде, сендей жар таптым. Ең бастысы, сен адал жар болдың. Семья құрдық, ұл-қыз өсірдік. Үкіметке еңбек еттік. Ешкімнен кем болмадық. Қайда жүрсенде, сыйлы болдың.

Қандай ортада болсақта, жанға жағымды сөзіңмен, әнінмен ортаны билеп кететіңсің. Менің білмеген жерім болса, үйретіп, қолымның жетпеген жеріне жеткіздің. Сенің қасыңда жүргенде, ешқандай салмақ түскен жоқ. Ұл-қызыңның семьялы болғанын көрдің, немере-жиен сүйдін, құдаларыңның төрінде болдың. Еңбегінде бағаланды. Нағашың, Насихат Сүгірұлы ақынның жырын жырлап, республикалық ақындар сайысына қатысып, жүлделі орынға ие болдың. Мұны телекөрермендер тамашалауда. Талай рет, мәслихаттың депутаты болдың, мақтау қағаздарын алдың. Фестивальдың лауреаты, «Қазақ ССР-ның халық ағарту ісінің үздігі» - атақтарын алдың. Бәрі, өзіңнің тынымсыз ізденісіңнің, еңбегіңнің нәтижесі. Бұл мен үшін тәрбие де аброй. Айта берсем, белестер көп қой, жалпы мен өміріме еш өкінішім жоқ, ризамын. Рахмет саған, қалған жерде өз саулығыңды ойла...», - дедім.

«А, риза болсаң болды», - деп, өзі қанағаттандық сезім білдірді. Сәл демалған соң: «өзің білесің ғой, менің өмірім, әнмен, күймен өтті ғой. Мен бұл өмірден өткенде, «қайран шешем», т.б. күйлерді жәй дауыспен жіберіп қойыңдар, музыкамен аттануым керек», - деді.

Тыңдау өте қиын, тек қана көз жасына ерік беруден басқа амалым жоқ.

Елдің іші, ағайынның ортасы, азаматтардың бары жақсы ғой, Манаптың тірі кезінде айтқан ойларын, бәрін орындады.

«Дүние жалған,

Өтеді де кетеді», - деген рас екен.

Бұл қайталанбас күндердің, қалай тез өткеніне мен өкініштімін.

«Өлілердің өлмеуі

Тірілердің еске алуы», дегендей

Сен біз үшін мәңгі тірісің!

Рухың риза болсын!

Балаларыңды жебеп – желеп,

Жұмақтың төрінде бол! – демекпін.

Еске алушы, жоқтаушы,
жұбайың Зеріп Қарабала қызы Сүлейменова

МАНАП ІНІМЕ

Жамылған қара бұлтын, қаралы күн
Қайғырған халық аузында даралығың
Қайтпайтын керуен мен сен кеткесін
Жүрегім оқ тигендей жаралымын

Тәңірім тап келтіріп ауыр дертті
Жазира, жаны жайсаң өмір кетті
Ағынын арнасына түгел құймай
Тасыған тау суындай көңіл кетті

Сұм ажал қатал едің сен не деген
Ойнаған ажал оғын пендеменен
Шешенді, күйшіні алдың ортамыздан
Сайраған, пернелеген, термелеген

Асылжан арамыздан кетті бүгін
Болмады қас қағымдай өтті күнің
Ішінде шаршы топтың сөйлегенде
Талайды таң қалдырған тектілігің

Ән-сарай жоқ болғандай, құлап лезде
Жас толып қан аралас бұлап көзге
Манапжан айырылдықық біздер сенен
Қайнаған ақыл-ойың бұлақ кезде

Ой кетті, өнер кетті, алас ұрған
Тек қана есте қалды дара тұлған
Көңіл мұң, көкірек зарлы, кейіп кештім
Айырылып ерекше бір жанашырдан

Қыс келіп, өтпесе де жазың әлі
Тым ерте ажал желі азынады
Қамшының сабындай-ақ қысқа өмірде
Өзіңдей болмады адам қазыналы

Жан айтпас өмірінің сенің бұйығы өтті
Нәсері шабытыңның құйып өтті
Өзіңмен сазын айтқан, назын айтқан
Қазақтың күмбірлеген күйі кетті

Біреулер өнерді айтса көңіл бөліп
Қан ойнап, дидарыңа өңің кіріп
Ән салып, алты қырдан асырушы-ең
Орындап төкпе күйді төгілдіріп

Өзінді жоқтап көңіл күйзеледі
Жүрекке мың сан ине түйреледі
Жанымның нәзік қылын талай шерткен
Сен тартқан құлағыма күй келеді

Дос та көп, туыс та көп құрбылы едің
Шешен сөз, өзекті ойдың білгірі едің
Зергері, мақал-мәтел, өлең жырдың
Топ жарған өз ортаңның дүлдүлі едің

Кімге не айтарынды аңдап бәрін
Жақсыны жаны жайсаң ардақтардың
Жаманнан ғибыраты жоқ аулақ болып
Бөлендің құрметіне саңылақтардың

Жыр қылып Атырауды, Нарын бетгі
Тамсанып, таңқалдырдың қалың көпті
Қалайша жер жарылмай жатыр екен
Кеуденде жанар таудай жалын кетті

Өмірдің жүзіп өттің айдынында
Ортаңа артық болды айбының да
Сөз тауып, сонша қиын жиындарда
Басқардың қуаныш пен қайғыны да

Бұлттай төгіп жауған аспалардың
Силастың сөзін жерге тастамадың
Ой жүйрік, тілің шешен, сөзің дәріс
Ішінде бөлек тұрдың басқалардың

Қуанып сенің атың аталғанда
Би сөзді ел тыңдамай жата алғанба
Төле мен Қазыбектен дәріс алып
Ұқсаушы-ең Айтекеден бата алғанға

Дегендей қанат қағып самғайында
Ән-жырың әзір еді-ау әр дайымда
Зергердей сөз түйінін сомдағанда
Қақтырдың барша жанның таңдайында

Ойсыздың қарсы жүріп қамалына
Ортаңа дана болдың заманыңда
Тас жарған сұқ көзден де болған шығар
Талайдың түсіп едің назарына

Табиғат өнер берген, дарын берген
Сезімтал ақыл-ойдың нәрін берген
Алланың пейілі түсіп отырғанда
Өзіңе үйіп-төгіп бәрін берген

Адаммен жақсы көрген санаспадың
Жаныңнан жамандарды аластадың
Сыр шертіп силастың мен жан кешкенше
Санаңнан ақылыңнан адаспадың

Мәңгі есте, біттім аға, қош дегенің
Ескегін ұстағандай қос кемеңің
Көрсең де ажал, өмір, алысқаның
Айтпадың уәйімін ештеңенің

Қағазда дертің жайын анықтайтын
Көріпсің бір сөздерді жан ұқпайтын
Сонда да осал мінез сездірмедің
Қатерді білсеңдағы айықпайтын

Өсиет-өнеге айттың қадап бәрін
Тауыса алман сан қиырыңның санап бәрін
Хамаңмен кеңеспесе болмайды деп
Ерекше силап мені мадақтадың

Уа Хама, үй-ішіңіз аман ба деп
Не жетсін деніңіз сау аманға деп
Барғанда көңілің сұрай бір күй тарттың
Түбінде кім сеніпті заманға деп

Қолы өнер, жүрегі жыр, басы дарын
Бақ санап аға барын, досы барын
Егіліп көз жасыма ерік берем
Есіме түскен сайын осыларың

Керек деп жақсыны алды Құдай тағы
Жоқтығың ортамызда мұнайтады
Мен үшін орны толмас бауырым-ай
Хама деп енді бізді кім айтады

Аңсадым ақ жүзінді кіріп келер
Ойынды бар ғаламды біліп келер
Күн өтіп, мезгіл озып, жыл жылжыса
Іні де, тап өзіндей, іріктелер

Көз тастап, өзің жүрген атырапқа
Таппадым жауап іздеп сан сұраққа
Қимады-ау бір туарға алпысында
Берсе де ұзақ өмір ақымаққа

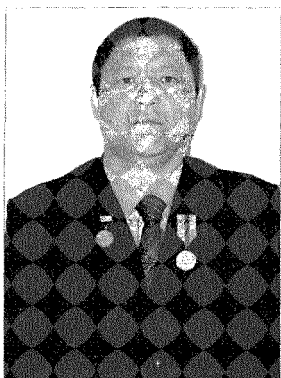
Сәулесі мол болғанмен жұлдызыңның
Шектелді татар күні дәм-тұзыңның
Армандап ішке сақтап дүние кештің
Қызығын түгел көрмей ұл-қызыңның

Асылдың кетсе де өзі аты қалды
Орны бар өмір таңын атырады
Мәңгілік топырағың торқа болып
Жайылсын ұрпағыңның жапырағы

Ғарышта еді-ау көңілім
Өзіндей іні дос барда
Тәңірі жазса біз енді
Кездесерміз мақшарда

Жан азығын сағынса
Бұл дүниеден өткендер
Рухын көтер олардың
Жұмақтың төрін басқарда

Ағасы,
Хамидолла Байдоллаұлы Қабдештегі,
1993 жыл
Құлсары қаласы

МАНАП АҒАМА

Жігіт едің шаршы әлемді шайқаған
 Жалықтырған марғау тірлік майтабан
 Дүниеге дүрбі салып отырып
 Дидарыңды Құдай сенің байқаған...

Таңдайыңды тілгілеген тұзды арман
 Арқар-ақын атылғандай күз-жардан...
 Жанарыңда жарты ғалам жарқырап
 Қол былғайды қызыл-жасыл қыз жалған...

Ойланбай-ақ ойнап-күліп отты өптің
 Шоғыр жұлдыз сияқтанып шоқ төктің
 «Сайқал өмір садақа» деп сендерге
 «Мен өлгенде той жасаңдар» деп кеттің...

Естідім бе сен шырқаған сонша әнді
 Тобасы жоқ топас тобыр томсарды
 Пернесінде періштесі сайраған
 Күйші құдай домбыраға қол салды...

Қу шанақты текті күйлер тепкілеп
 Күймен бірге көңіл кетті көк тіреп...
 Нарын қалды Нардай болып боздаған
 Насихаттың жан жиені кетті деп...

Есікке де еңкеймеген еңселім
Тесікке де тықты ақыры көр - сенім
Ауырғанда Ажалға да әзілдеп
«Кетіп қалсам, қайтып келем» деуші едің...

Қарағайға қарсы біткен қас тұлға
Өксігінді өлең айтып бастың ба
Дүниені дүбірлеткен той болса
Тост айтарсың топырақтың астында...

Шынар едің шың басына көгерген
Тамырыңды таба алмадым тереңнен...
Арсыз ажал Ай қойыпты басыңа
Құдай өзі Күн шығарар төбеңнен...

МӘЛІС Қосымбаев
Филология ғылымдарының кандидаты,
«Ерең еңбегі үшін» медалінің иегері,
Жастардың Мемлекеттік Дарын сыйлығының иегері,
Қазақстан Республикасының мәдениет қайраткері.
1993 жыл

ЖҮЗІНЕН НҰР ТӨГІЛГЕН ЖАН ЕДІ

Өмірі өнегеге толы, мақтау мен мадақтауға тұрарлық жандардың бірі марқұм Манап Ғалимов еді. Ол 1938 жылы Исатай ауданы, Орпа ауылында дүниеге келген. 1961 жылы Орал педагогикалық институтының қазақ тілі мен әдебиеті факультетін бітірген. Мақат ауданының Доссор поселкесіндегі мектепте ұстаздық еңбек жолын бастады. Кейін Сарықамыстағы орта мектепте мұғалім, оқу ісінің меңгерушісі болып абыройлы қызмет етті.

Манап, 1971 жылы, Қаратон поселкесінде, Н.К.Крупская атындағы орта мектепке директор болып келді. Білікші де білікті және оқушы жігіт. Бізге жұмысқа келген күннен бастап, өзінің алғырлығын дәлелдей білді. Сол жылдардағы халық ағарту саласының қызметкерлеріне берілетін ең жоғары баға, ел сенімі болатын Манап осы мектепте директор міндетін атқарған кезде ағарту саласына шығармашылықпен үлес қосты.

Манап өзінің ерен еңбектерімен, балаларға деген сүйіспеншілігімен, қайырымдылығымен үлкен абырой-атаққа, поселке халқының арасында ыстық ықылас пен зор беделге ие болды.

Сол кезеңде Қаратон поселкесіндегі орта мектепте оқу-ағарту саласында аудандық оқу бөлімінің тарихында белгілі ұстаздар: Еңбек Қызыл Ту орденді – Атамұратов Жолдыбай, Халық ағарту ісінің озық қызметкері – Қалау Иманғалиев, Рысқали Хамитов, Лилия Алексеевна Ян, Бұрханов Тасқали, Дайшқалиев Жалғас, Жетебаева Ұлболсын, тағы басқалардың елеулі үлестері бар. Бұлар өз мамндығының шеберлеріне айналған. Өз ісіне шын берілген, бүтін бір шөк жұлыздар іспекті адамдар еді. Менің жолдасым, Тасқали Бұрханов, Манаппен сыйлас, сырлас еді. Өзінен 7-8 жас

үлкен екенін есінде ұстап, үнемі аға тұтып, інілік ізетілігінен ешбір айныған емес. Біздер әрбір демалыс күндерін кезекпен үйлерімізге барып, баларымызбен бірге өткізетінбіз.

Қашан көрсеңде өзіне тән сыпайы қалпымен жымыып, шын ниетімен сәлемдесіп, әдемі әзіл-қалжыңымен жаныңды жадыратын, қызық әңгімеге тетлейтін шежіре жан еді.

Ол мектептегі басшы педагог қана емес, үлкен өнер иесі де еді. Әсем әнімен, сазды домбырасымен айналасындағыларды үйіріп алатын. Сол өнерімен аудандық, облыстық, республикалық ән сайыстарына қатынасып, талай жүлделі орындарға ие болды. Мәкен, әсіресе, халық термелерін шебер орындайтын, кешегі өткен ақын-жыраулардың өсиет сөздерін насихаттауда да тынымсыз ізденді. Әрі оны әр түрлі мақамдарға салып айтатын. Оның осы өнерпаздығын таныған аудан басшылары Манапты аудандық мәдениет бөлімінің меңгерушісіне тағайындады. Міне, осы кездерде ол аудан өнерін өрге сүйреп, көптеген таланттардың есімін елге танытты. Мәдени-шаралардың мазмұнын байыта түсті. Неше түрлі шаралар өткізіп, халықтың ән-күйге деген ықыласын арттырды.

Ерінбей еңбек еткен, балағада, ұстазғада үйретуден жалықпаған, талай үйдің ерке-тентегін тезге салған, асығыс кеткен албырт жас ұстаздарға ақылымен ауыздық салатын Манап сияқты аға ұстаздардың есімі халық арасында ұмытылмақ емес. Манап өмірден ерте кетті. Артында ұлы Нұсипат, қыздары Айсұлу, Зүлфат, Шарбат, Ляззат бар. Ұл-қыздары жоғары білімді, өз алдына жанұя. Жан серігі – Зеріп және немерелері, жиендері бар.

Міне, осындай өнегелі жан өмірден ерте өтті. Оның адамгершілік қасиетін көрген жандар, Мәкеңді әлі күнге мақтанышпен еске алады. Бір жақсысы оның бетінен үнемі жылылық нұры төгіліп тұратын. Қашан көрсең де ұқыпты да жинақы жүретін, үлкенге де, кішіге де ізетті болатын. Сондай-ақ киім киісімен де ерекше дараланатын.

Манап халық көзінде, көңілінде жігіт ағасы қалыпында, өзі де, сөзі де, әні де, сұлу бейнесінде қалды.

Манап өмірден ерте кеткенімен оның атын ардақтап, атын дәріптейтін шәкірттері жетерлік. Өнер саласында да солай. Ал шәкірті көп адамның ұзақ жасайтыны белгілі емес пе? Ендеше ол мәңгі өлмейді деп білеміз.

**Дүзел Жүнісова,
Жаңа Қаратон поселкесі.
Зейнеткер ұстаз
2008 жыл**

МӘКЕҢНІҢ ДОМБРА ҚАҒЫСЫ

Манап ағамызбен өткен ғасырдың 80-90 жылдары жұмыс бабында талай кездесіп жүрдік. Ол ауданда бастаған ісін аяғына дейін жеткізетін, іскер, беделді басшы болып қана қоймай, өнер көшінде ойып орын алар тұлға болатын.

Мәкеңнің домбра қағысы, ән әуені, тіпті сиқырлы сазға шынайы берілетін бет әлпеті әлі көз алдымызда. Араласа келе, ағамыздың азаматтық тұлғасы да таныла түсті.

Жайдары мінезді, дархан көңілді, ақ жүрек азаматпен бір жүргенімізді мәртебе санайтынбіз. Өнгіме айтқанда майын тамызады, әзіл-қалжыңға да өте шебер.

Қай тақырыпта сөз қозғалса да, мейлі өнер, мәдениет, тарих,

саясат болсын, жете хабардар екендігін танытып, әңгіме тізгінін қолда ұстап отыратын.

Жас мөлшеріне қарамастан өзін біздермен бірге жүргенде сырлас, дос ретінде таныта білетін, көңілді сәттерде рахаттана күлетін.

Аудан мәдениетін өркендетуге елеулі үлес қосқанын жақсы білеміз. Ол кезде әр талант иесі мекемелер арқылы қоғамдық негізде өнер көрсетуге тартылатын, оның үстіне олардың өзіндік психологиясы бар, соның бәрін Мәкең ұршықша үйретін.

Облыстық, Республикалық байқаулардағы жұмыс нәтижесінің өзі бір төбе. Кейін ауданда алғаш құрылған аудандық Кеңесте де жауапты қызмет атқарды.

Бірге жұмыс жасаған азамат ретінде ол кезде де Мәкеннің бойынан адамгершілік қасиеттерді, ақыл-парасаттың молдығын тани білдік, шын ықыласты сөздерінің өзі бізге ерекше әсер ететін.

Қайыр Ермекұлы
Жылыой ауданы жұмыспен қамту
және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі
бастығы орынбасары
2008 жыл

МАНАП, 70 ЖАСЫҢ ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

«Еске алу» деген сөз, өмірден кеткен азаматтың еңбек жолын, адамгершілік ар қасиетін, адамның көз алдына елестету. Соның бірі ардақты азамат, парасатты ұстаз - Ғалимов Манап. Манаппен бірге жұмыстас болдым, әріптес болдым және бірнеше жылдар бойы семьямызбен араласқан, бір дастарханнан дәм татқан, бір қазаннан ас ішкен, бір-бірімізбен араласқан тату семья болдық. Сол татулығымыз әлі жалғасып келеді.

Манап марқұм тек ұстаз емес, әр түрлі салада еңбек еткен, еңбек жолында үлгілі, тәрбиелі азамат болды. Манап 4 қыз, 1 ұл өсірген, ұлын ұяға ұстап, қызын қияға қондырған, семьяда тәрбиелі ата- ана еді. Зайыбы Зеріп, Манапқа сай өнегелі ұстаз, семьяда үлгілі, тәрбиелі ана.

Егерде өмірден ерте кетпесең, 70 жасқа дейінгі өмірің қызықты да, шаттықты болар еді.

Манаптың есте қалған жайлары көп-ақ. Соның бір қасиетін айта кетейін: «Бірде Қабдешев Құралдың үйінде отырғанымызда, Күрекең Манап марқұмға: Көптен сенің гүмбірлеген домбыранның даусын, салатын әнінді естіген жоқпын, сен «Барып қайт» деген өлеңді айтып жіберші деді. Сол кезде Манап домбыраны гүмбірлетіп, өлеңді нақсына келтіріп айта бастады. Сонда Күрекеңнің көзінен жас шығып отырды, оны айтып отырған себебім, айтқан өлеңінің, адамның жан-дүниесін тебіренгісіз, жүрек сезіміне әсер еткен деп ойлаймын.

Осындай жұмыс бабында өзінің әнші-күйшілік өнерімен, ауданға, облысқа, республикаға танымал азамат болды.

Манап, 70 жасың құтты болсын, жатқан жерің жарық болсын, топырағың торқа болсын, кейінгі ұрпақтарыңа топырақ жасын берсін.

Карпекова Халифа

Островский атындағы мектеп, 1960 – 1981 ж.

Қазақ тілі, әдебиет мұғалімі

Ағарту білімінің үздік қызметкері

2008 жыл